

Specifické poruchy učení

**charakteristika dyslexie,
dysgrafie, dysortografie,
poradenství**

Nástroje učitelů

- lavice do U
- komunikace s rodiči
- barevně označené předměty
- různé materiály ke zlepšení pracovní paměti
- nutnost relaxace
- seznamy úkolů + označování dokončených
- záznamy probírané látky
- srozumitelné vyučování (systém, struktura)
- kooperativní vyučování

-
- množství práce
 - časté procházení třídou, pozorování
 - úkoly na tabuli, DÚ do deníčku
 - užívání vizuálních pomůcek
 - užívání barev
 - zaměřovat pozornost
 - praktické ukázky
 - posadit žáka k sobě
 - kamarád – pomoc

Dyslexie

■ Projevy:

- **záměny tvarově podobných písmen,**
- **záměny akusticky podobných hlásek,**
- obtíže ve sluchové diferenciaci a diskriminaci hlásek,
- neschopnost akustické a optické analýzy a syntézy slov,
- **obtížné skládání hlásek a písmen do slabik,**
- **přidávání nebo vynechávání písmen, slabik, slov,**
- **domýšlení si textu, odhadování slov** apod.

Reedukace dyslexie

- procvičování zrakové a sluchové percepce
- 4 tvary písma – společně
- použití barev
- kostky – i / y
- čtení s okénkem / se záložkou
- orientace v textu
- obkreslování, obtahování
- oprava diktátu – max. 3 jevy
- dýchání při čtení

Dysgrafie

Projevy:

- obtíže při **zapamatování tvarů** písmen,
- obtíže při jejich **napodobování**,
- příliš velké či malé písmo**,
- písmo často **obtížně čitelné**,
- nestejná velikostí grafémů**,
- neschopnost udržet písmena na řádku**,
- neupravený písemný projev apod.

Školské důsledky dysgrafie

- špatná úprava písemného projevu
- nestačí průměrnému tempu
- většího množství chyb (při diktátech, časově limitovaných úkolech)
- neúhledné psaní, nepřehledné rozvržení textu
- problémy s udržením horizontální roviny písma
- mimořádně velká či naopak malá písmena
- tendence směšovat psací a tiskací písmeno
- zápis slov foneticky (tak, jak slyší)
- matematika:
 - správný zápis čísel, problémy v řešení slovních úloh.

Dysortografie

■ Projevy:

□ specifické dysortografické chyby:

- rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek,
- rozlišování slabik dy – di, ty – ti, ny – ni,
- rozlišování sykavek,
- vynechávání, přidávání, přesmykávání písmene, slabiky a nedodržování hranice slov v písmu;

□ obtíže při osvojování gramatického učiva a při aplikaci gramatických jevů.

Školské důsledky dysortografie

- Nezvládá krátce limitované úkoly, zejména psaní diktátu a desetiminutovek.
- Obtíže se projevují i při výuce cizího jazyka.
- Daleko obtížněji rozlišuje některé grafické symboly.
- Při psaní písmen často zaměňují pořadí.

Školské důsledky dyskalkulie

- Potíže s aritmetickými výpočty.
- Poruchy matematických schopností úzce souvisí i s dalšími poruchami, jako je dyslexie a dysgrafie.
- Děti často zažívají intenzivní úzkost, mají-li řešit aritmetický problém.
- Špatná úprava vede k častým chybám ve výpočtech.
- Při řešení slovní úlohy přesně neví, jaký problém má řešit.

-
- Je schopen řešit úlohu logickou úvahou, ale v detailech často selhává.
 - Má problém najít v zadaném příkladu svojí početní chybu.
 - Nemá ucelené chápání v oblasti numerických představ.
 - Je schopen řešit daleko přesněji úlohu u tabule než v sešitě.
 - Při řešení zadané úlohy je schopen si vybavit maximálně dva následující kroky.

Hodnocení a klasifikace

- vysvětlit ostatním rozdílný přístup
- vycházet ze znalostí příznaků postižení
- **zvýraznit motivační složku hodnocení**
- **nechat zažít pocit úspěchu!!!**
- **hodnotit pouze jevy, které zvládl!!**
- **upřednostňování slovního hodnocení**
 - (nebo bodového)
- výkony hodnotit spravedlivě
- požadavky do IVP
- individuální přístup

- předem informovat o zkoušení
- preference ústní formy
- písemnou formu ověřit ústně
- *chválit za snahu*
- hodnocení jen toho, co žák stihl
- hodnocení schopnosti praktického použití jazyka
- tolerance slov, napsaných foneticky
- neopravovat červenou barvou
- následná práce s chybou

Specifický logopedický nále

1. artikulační neobratnost

- umí vyslovit, ale namáhavě, nesrozumitelně, izolovaně
 - nosorožec, lokomotiva, nejnápadnější, nejsložitější, nejnebezpečnější

2. specifické asimilace

- sykavky – př. sušené švestky, cvičenci, sušenky, cvrčci, špačci
- vyslovování měkkých a tvrdých slabik (následujících bezprostředně za sebou – dědeček, hodiny)

Poradenství

Pedagogicko-psychologická poradna

(PPP)

- *poskytuje služby pedagogicko-psychologického a speciálně pedagogického poradenství a pedagogicko-psychologickou pomoc při výchově a vzdělávání žáků;*
- *děti a mládež od 3 do 19 let (ukončení střední školy);*
- *péči zajišťuje speciální pedagog, psycholog, sociální pracovníce;*
- *hlavní náplní práce PPP je diagnostika, intervence, nápravná (reedukační) péče, terapie a prevence.*

Dys-centra

- Dobrovolná, nezávislá a nezisková **sdružení** občanů a právnických osob, která se zaměřují na problematiku SPU a CH;
- služby poskytují **dětem se SPU**, jejich rodičům, pedagogům i široké veřejnosti **v odpoledních hodinách**;
- spolupracují s PPP, poskytují péči formou **individuálních sezení, skupinové terapie a relaxačních cvičení**.

Poruchy chování u žáků s SPU

Primární symptomatologie:

- poruchy pozornosti,
- infantilní chování,
- zvýšená vzrušivost.

Sekundární symptomatologie – důsledek prožívání neúspěchu, negativního hodnocení.

Nápadné chování u žáků s SPU:

- obranné a vyhýbavé mechanismy;
- kompenzační chování;
- agresivita a projevy nepřátelství;
- úzkostné stažení se do sebe.
- Vzniká tzv. *začarovaný kruh poruch učení*.

Situace v rodině – postoje rodičů

- obavy o budoucnost dětí (vzdělání, uplatnění v životě),
- nespokojenost s výkony dětí ve škole,
- velmi mnoho času věnovaného školní přípravě dětí,
- často si myslí, že by jejich dítě mohlo pracovat více, kdyby chtělo, mohlo by podávat lepší výkony,
- méně času i chuti k rozmlouvám o mimoškolních záležitostech,
- méně času na hraní,
- častější trestání.

Situace v rodině – postoje dětí

- jsou ovlivněny postoji jejich okolí, ale také zvláštnostmi vývoje jejich osobnosti souvisejícími s poruchou samotnou,
- děti si o sobě (na rozdíl od učitelů a rodičů) obvykle nemyslí, že jsou líné a „nehodné“,
- ve shodě s nimi však často hodnotí nepříznivě své výkony a vědomosti,
- myslí si, že mají více „smůly“ než jejich spolužáci,
- neočekávají od svých rodičů a učitelů při neúspěchu utěšení, podporu, povzbuzení, ale spíše trest, pokárání, výčitku, od rodičů dokonce tělesný trest.

- Celkově nejhůř nesou tresty rodičů,
- reagují na neúspěch nejčastěji smutkem a pláčem, mají strach, uzavřou se do sebe,
- Obtížněji navazují pozitivní vztah ke spolužákům, cítí se proto osamoceny, mají pocit, že je druzí urážejí, že mají málo přátel a hodně nepřátel,
- od svých spolužáků očekávají v takovém případě většinou odmítnutí, ne podporu,
- děti si uvědomují, že se snadno rozzlobí, že nevycházejí dobře se spolužáky,
- uvědomují si, že se lehce unaví, ale také, že jsou často smutné.

Situace ve škole – postoje učitelů

- ovlivněny skutečností, že jsou žáci se specifickými poruchami učení pro ně problémem, jehož příčiny se snaží zjistit (kdo je vinen?),
- považují tyto děti za nenadané, líné, nepozorné, nepořádné, vzpurné, nesamostatné,
- myslí si o nich, že nemají zájem o výuku (ve srovnání s jinými dětmi).
- Tyto děti si častěji než jiné myslí, že jim učitelé nedůvěřují a ostatním dětem nadržují. Přitom rodiče dětí se specifickými poruchami učení obvykle říkají, že se jejich dítě do školy těšilo, ale brzy se pod tlakem neúspěchu a pro příliš dlouhou domácí přípravu u něho vyvinula nechuť nebo odpor ke škole.
- Řešení tohoto problému bude jeho úspěšnost záviset na citové podpoře ze strany rodičů a schopnosti rodičů a učitelů domluvit se na společných krocích ve prospěch dítěte.

Situace ve škole – postoje spolužáků

- ovlivněny nepochopením problémů těchto dětí ze strany vrstevníků,
- častěji se setkávají s posměchem, jsou častěji šikanovány než jiné děti.
- Starší děti, zejména na druhém stupni základní školy, již méně podléhají vlivu učitelské autority při hodnocení spolužáků. Už si dokáží představit, co neúspěšný spolužák pociťuje, chápou, proč se jejich spolužák takto chová, ale neumí se za něho v konfliktní situaci postavit, angažovat se pro něho. Aby to dokázaly, musely by být k takovému chování vedeny doma, ale hlavně vytvářením atmosféry spolupráce ve třídě, prací ve skupinách, kde jeden podpoří druhého.

Specifické poruchy učení

diagnostika SPU

Depistáž

- během 1. a 2. třídy – nedostatečnost
- jistota až koncem 2., začátkem 3. třídy → poslat do poradny
 - učitel
 - rodiče

Učitelská diagnostika

- je důležitým východiskem pro vyšetření v PPP.
- Učitel se zaměřuje
 - na výukové obtíže ve čtení, v psaní, v počítání, v soustředění,
 - na řeč, zrakové a sluchové vnímání, reprodukci rytmu, orientaci v prostoru, pravo-levou orientaci,
 - průceschopnost, chování, vztah k vrstevníkům, postavení v kolektivu, vztah ke školní práci, zájmy, rodinu, zdravotní stav.

Sledované oblasti:

- čtení
- psaní
- počítání
- ostatní oblasti

Další podklady k vyšetření

- úroveň řečového projevu,
- schopnost soustředění,
- projevy chování,
- adaptace na klima třídy,
- spolupráce se spolužáky,
- podřízení se autoritě,
- vztah ke školní práci,
- rodinné prostředí,
- zdravotní stav,
- další...

Diagnostika v PPP

- *nepřímé zdroje* – rozhovor s rodiči, učiteli, rozhovor s dítětem – důležité je pozorně sledovat a naslouchat
- *přímé zdroje* – speciální zkoušky, které vypovídají o intelektové úrovni dítěte, a jeho výkonech v percepční oblasti.
- hledání jiných příčin
 - (snížený intelekt, smyslové vady, sociokulturní znevýhodnění)

-
- vyšetření IQ,
 - vyšetření výkonu ve čtení,
 - hodnocení písemného projevu,
 - sluchová analýza a syntéza řeči,
 - zraková percepce,
 - vyšetření laterality,
 - vnímání prostorové orientace, časové posloupnosti,
 - pohybová koordinace.